

Fakultetsoppgave – JUS2111. Vår 2012

Smalloy AS er operatør for virksomheten etter utvinningstillatelse 4711, som dekker Gullgåsfeltet. Dette feltet ligger i Nordsjøen, på norsk kontinentalsokkel. Gullgåsfeltet er et oljefelt, hvor råoljen lastes over til skip på feltet. Råoljen fra Gullgåsfeltet selges på det såkalte spotmarkedet.

I Seierbukta driver det norske selskapet Rafoil et oljeraffineri. Her foredles råolje til fyringsolje og drivstoff. Dette er viktige innsatsfaktorer i mange virksomheter med sentrale samfunnsoppgaver, så som helse-, politi- og brannvesen, og forsvaret. Beredskapshensyn tilsier derfor at det til enhver tid finnes raffinerivirksomhet og –kapasitet i Norge, slik at sårbarheten for svikt i importen av raffinerte oljeprodukter reduseres.

Rafoil har løpende avtale om levering av råolje fra et selskap som driver i Mexicogulven. Uforutsette problemer med utvinning og transport derfra, som så ut til å vare, førte til at Rafoil var i ferd med å løpe tom for råolje. Det var riktignok tilgjengelig råolje i spotmarkedet, men prisen på den var for høy til at det var regningssvarende for Rafoil å foreta dekningskjøp. Selskapet underrettet derfor Olje- og energidepartementet om situasjonen.

Olje- og energidepartementet påla deretter, med hjemmel i lov 72/1996, petroleumsloven, § 4-12 Smalloy å levere av sin produksjon til Rafoil. Prisen på denne råoljen ble fastsatt etter reglene i petroleumsloven § 4-12 annet ledd, og var lavere enn den Smalloy kunne oppnå i spotmarkedet.

Smalloy likte pålegget dårlig, og mente også at det ikke haddetilstrekkelig hjemmel. Selskapet så imidlertid for seg at en klageprosess ville ta lang tid, og neppe føre frem så lenge situasjonen var som den var. Selskapet ga likevel uttrykk for at det mente pålegget ikke var lovlig, og at det fortløpende vurderte å rette et erstatningskrav mot den norske stat.

Etter to måneder løste problemene hos Rafoils opprinnelige leverandør seg, og departementet opphevet leveringspålegget.

Differansen mellom vederlaget Smalloy hadde fått for råoljen levert til Rafoil og prisen som ble oppnådd i spotmarkedet var stor. Smalloy saksøkte derfor staten ved olje- og energidepartementet, og krevde erstatet det tap selskapet hadde lidt. Grunnlaget for kravet var at pålegget om å levere til Rafoil var ugyldig.

Smalloy anførte at petroleumsloven § 4-12 måtte tolkes i lys av EØS-avtalen, slik at bestemmelsen ikke hjemler pålegg som er i strid med avtalen. I denne sammenheng viste Smalloy til EFTA-domstolens avgjørelse i sak E-1/07, Rt. 2000 s. 1811 (Finanger I) og EØS-loven §§ 1 og 2. Pålegget om å levere til Rafoil hadde etter Smalloys oppfatning samme virkning som en kvantitativ eksportrestriksjon. Når EØS-avtalen art. 12 forbyr slike tiltak, gir heller ikke petroleumsloven § 4-12 hjemmel for dem. Ganske særlig gjelder dette for et land som Norge, der staten gjennom sin direkte deltakelse i oljevirksomheten har tilgang til egen råolje. At pålegget dermed også utløste erstatningsansvar, mente Smalloy at fulgte direkte av Rt. 2005 side 1365 (Finanger II). Det var etter Smalloys oppfatning åpenbart at pålegget var i strid med EØS-avtalen, og staten derfor grovt hadde satt til side sine forpliktelser etter EØS-avtalen. At det var lidt et økonomisk tap var på det rene – den råoljen som ble levert til Rafoil hadde ellers blitt solgt i spotmarkedet. Kravet til årsakssammenheng var også oppfylt.

Staten bestred at det forelå erstatningsansvar. Den råoljen som ble levert til Rafoil utgjorde en så liten del av den samlede produksjonen av olje fra norsk kontinentalsokkel, at virkningen for eksporten var helt minimal. Allerede av denne grunn kunne pålegget verken anses som en kvantitativ eksportrestriksjon eller som et tiltak med tilsvarende virkning som en slik restriksjon. Og, hevdet staten, selv om pålegget skulle anses som en kvantitativ eksportrestriksjon eller tiltak med tilsvarende virkning, kom unntaket i EØS-avtalen art. 13 til anvendelse. I den sammenheng viste staten til EU-domstolens avgjørelse i sak 72/83, Campus Oil. Staten bestred ikke at den direkte deltakelsen i oljevirksomheten gjør at staten råder over råolje direkte, men dette måtte etter statens oppfatning være uten betydning for vurderingen av om pålegget rettet til Smalloy var omfattet av forbudet i EØS-avtalen art. 12 eller ikke.

Dersom det skulle være slik at pålegget var i strid med EØS-avtalen, hevdet staten at den likevel ikke kunne være erstatningsansvarlig på EØS-rettslig grunnlag, og henviste til Rt. 2010 side 2010 (Elkem). Til forskjell fra situasjonen i Rt. 2005 side 1365 (Finanger II) er nemlig situasjonen at det ikke dreier seg om ikke-gjennomføring av et direktiv, men om et vedtak som eventuelt er i strid med EØS-avtalen slik den gjelder som norsk rett, og da kommer ikke prinsippet i Rt. 2005 side 1865 (Finanger II) til anvendelse. Under enhver omstendighet, hevdet staten, var ikke et eventuelt brudd på EØS-avtalen tilstrekkelig grovt til å utløse erstatningsansvar.

- 1 Drøft og avgjør om pålegget er i strid med EØS-avtalen
- 2 Drøft og avgjør om staten er erstatningsansvarlig for det tap Smalloy har lidt.

Begge spørsmål skal besvares

Finn Arnesen